

REPUBLIKA SLOVENIJA

KABINET PREDSEDNIKA VLADE

VELJA GOVORJENA BESEDA!

GOVOR

PREDSEDNIKA VLADE RS BORUTA PAHORJA NA FESTIVALU SODOBNE GLASBE »KOGOJEVI DNEVI«

Kanal ob Soči, 28. avgust 2009

Spoštovani ljubitelji Kogojevih dni, že tri desetletja vitalno ustvarjalnega mednarodnega festivala sodobne glasbe. Konec poletja zaživi najprej tu, v Kanalu, nato tudi v drugih krajih tostran in onstran državne meje. Seveda z jedrom dogajanja v tem slikovitem srednjeveškem mestecu z bogato kulturno dediščino in s številnimi znamenitimi osebnostmi, ki so vtisnile neizbrisen pečat časa, v katerem so živeli in ustvarjali, ter nam zapustili izredno duhovno bogastvo, iz katerega črpamo še danes.

Dediščina velikih mož, ki so se rodili v Kanalu ob Soči ali njegovi okolici – vse od vojaškega voditelja velikega tolminskega punta leta 1713 Ivana Gradnika Miklavčiča; duhovnika, prosvetitelja, humanista in predhodnika alpinizma v Evropi Valentina Staniča; duhovnika in skladatelja Vinka Vodopivca; pripadnika organizacije TIGR in borca za osvoboditev slovenske Primorske Stanislava Antona Kamenščka; slikarja in grafika Rika Debenjaka, vidnega ustvarjalca ljubljanske grafične šole, in seveda še posebej, Marija Kogoja, ki je v slovenski glasbeni zgodovini zapisan kot prvi ekspresionist, – je bila velika vzpodbuda sokrajanom, predvsem glasbenikom, da so leta 1980 skupaj s Prosvetnim društvom »Soča« Kanal organizirali 1. festival sodobne glasbe in ga po znamenitem skladatelju Mariju Kogoju, poimenovali Kogojevi dnevi. Dekanijska cerkev sv. Marije vnebovzete, galerija Rika Debenjaka ter Kontrada z Gotsko hišo s spominsko sobo skladatelja Marija Kogoja in knjižnico

Josipa Kocjančiča, so torej že tri desetletja prizorišče slovesnih otvoritev in dogodkov, ki so se zapisali v zgodovinski spomin kulturnega dogajanja tega lokalnega okolja in s številnimi izjemnimi presežki tudi v zgodovino sodobne glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti. Nocoj, trideset let po tem, je to razumljiva ugotovitev, ki zajema številne slovenske skladatelje s svojimi krstnimi izvedbami in mnoge slovenske in tudi druge glasbenike, ki so jih v tem čarobnem okolju podoživeto interpretirali, se potrjevali in kalili, ter s svojo interpretativno iskrenostjo nase navezovali številno publiko, tudi na način, ki je obujal misli Marija Kogoja, ko je zapisal: »Glasba sili v vedno večjo poglobitev, izločiti hoče zunanji svet od notranjega, osredotočiti človeka v notranjščino njegove duše, prodreti vanjo in zajemati iz njenega dna...«.

Ob programski konsistentnosti, ki so ji trideset let mnogi kritiki in ustvarjalci, pa tudi številna zvesta publika, izrekli številne pohvale in priznanja, ne gre prezreti organizacijskih prizadevanj in velikih skrbi za finančna sredstva, ki so jih v tem obdobju prispevali tako država, občina, sponzorji in donatorji. Na tej časovni premici, v različnih zgodovinskih in političnih, pa tudi gospodarskih in družbenih konstelacijah, zdaj bolj, zdaj manj razumevajoče in odprto, pa vendarle, zavedajoč se, da je na obrobju našega naroda, naše države, še kako pomembno gojiti skrb za kulturo in umetnost, za slovensko besedo in knjigo, za pesem, ki je vselej bodrila, hrabrila in vzpodbujala. Tako v času, ko je na umetniško pot stopal Marij Kogoj, ko je fašizem slovensko besedo in s tem tudi narodovo zavest želel zatreti, kot nam nocoj razgrinja tudi razstava »Goriški krog«, tako naj bo tudi danes, ko je ves svet in tudi nas zajela recesija, ko je še kako potrebno – zazreti se vase, se poglobiti in poiskati tisto najžlahtnejše, najbolj primarno, – človeško. Tako kot umetnost, glasba in pesem iz grl ČarniC, naj tudi politika odpre vrata vrednotam, ki nas bodo vodile po poti strpnosti in človekoljubja, spoštovanja lastne kulture in kulture drugih.

Zato mi dovolite, spoštovani gostje in dragi gostitelji, da sklepne besede nocojšnjega nagovora namenim prav kulturi in umetnosti, kakor ju razumemo v naši vladi – in kakor nas ju je po svoje naučil razumeti Marij Kogoj. Kdor je kdaj zrl – in mnogi smo, na razstavah in v knjigah – v Kraljev portret mladega glasbenika, si je za vedno zapomnil njegove izjemno poudarjene roke. Te roke morda niso po cankarjansko »kovale sveta«, so ga pa preoblikovale s tem, da so njegove najbolj tankočutne frekvence znale zapisati kot note neke radikalno nove glasbe.

V resnični umetnosti gre vedno za to: da znaš v prav posebni samoti prisluhnuti najbolj daljnosežnim odmevom prihodnosti – in da si jih drzneš brez obotavljanja posredovati drugim. Zato je v snovanju kulture in kulturne politike vedno strašno pomembno imeti posluh za oboje: za samotne ustvarjalce in za pogoje druženja z drugim in drugačnim. Zato v okviru kulturne politike naše vlade snujemo tako boljše pogoje za samozaposlene kot reformo javnih zavodov. Mnogi med vami nocoj veste, da je to snovanje praviloma zahtevno, v pogojih krize pa še posebej težavno – a od te zaveze ne bomo odstopili, saj vemo, da se tam nekje med mladci, ki danes iščejo zven tišine vmes med računalniškimi programi, skriva novi Kogoj, v mladinskem centru pa morda pravkar nastajajo še temnejše Črne maske. Ravno zato ne bomo odnehali – ker tudi umetnost nikoli ne bo. Z umetnostjo je pač kot z ljubeznijo, morda je z njo včasih težko, a brez nje nam sploh živeti ni. Zato kultura ni le naša identiteta, ampak tudi prioriteta, je hkrati razvojni potencial in socialni kapital. In ko bo prihodnje leto Ljubljana svetovna prestolnica knjige, leta 2012 pa Maribor skupaj s še štirimi partnerskimi občinami evropska prestolnica kulture, takrat, dragi prijatelji, se spomnimo, da je pred še tako velikim in odmevnim druženjem vedno najprej tiho, samotno ustvarjanje, in da je v vsakem velikem umetniškem delu ogromno – dela! Marij Kogoj je to vedel – zato je njegovo delo preseгло njegov čas, njegovi dnevi pa so postali naši dnevi.

Hvala za vaš posluh – in na svidenje.